Inhoud van de lessen

Ik / les 1 **18**
Inleiding: Ik-doolhof
Kern: Paspoort maken
Afronding: Ik zit in het gras (kringspel)
Werkblad 'Ik-doolhof'
Werkblad 'Paspoort'

Ik / les 2 **20**
Inleiding: verhaal *Kikker is Kikker*
Kern: Gezicht maken
Evaluatie: Bol wol (kringspel)
Boek *Kikker is Kikker*
Werkblad 'Gezicht'
Werkblad 'Ogen, neus, oren, mond'

Ik / les 3 **22**
Inleiding: Iets vertellen over een ding dat je bij je hebt
Kern: Nadenken en schrijven over jezelf
Evaluatie: Een steentje voor jou
Werkblad 'Dit ben ik'

Ik / les 4 **24**
Inleiding: Verhaal 'De rooie prinses'
Kern: Jezelf tekenen
Afronding: Codespel 'De toverspiegel'
Werkblad 'De rooie prinses' (verhaal)
Werkblad 'Spiegel'

Ik / les 5 **26**
Inleiding: Wat ik te gek vind, waar ik van baal
Kern: Ik zie graag, ik zie niet graag
Evaluatie: Fantaseer over jezelf
Werkblad 'Wat ik te gek vind, waar ik van baal'
Werkblad 'Fantaseer over jezelf'

Ik / les 6 **28**
Inleiding: Verhaal 'De mislukte fee'
Kern: Buttons maken
Evaluatie: Wat ik zo goed vind van jou (kringspel)
Werkblad 'De mislukte fee' (verhaal)

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 8 6/22/2011 3:12:03 PM

Ik / les 7 **30**
Inleiding: Gedicht 'Ik wou vandaag' en werkblad 'Hoe zie jij jezelf?'
Kern: Dansen op muziek
Evaluatie: Van wie is deze hand? (kringspel)
Werkblad 'Ik wou vandaag' (gedicht)
Werkblad 'Hoe zie jij jezelf?'

Gevoelens / les 1 **32**
Inleiding: Koppeling voelen-gevoelens
Kern: Gezichtjes tekenen
Evaluatie: Hoe voel ik mij?

Gevoelens / les 2 **34**
Inleiding: Kringgesprek
Kern: Verhaal 'Button'
Evaluatie: Uitbeeldoefening
Werkbladen 'Weerberichten'
Werkblad 'Button (1)' (verhaal)
Werkblad 'Button (2)'
Werkbladen 'Gezichten'

Gevoelens / les 3 **36**
Inleiding: Gevoelensdobbelsteen
Kern: Memory met gevoelenskaartjes
Evaluatie: Werkblad 'Gevoelens (1)'
Werkblad 'Gevoelensdobbelsteen'
Werkbladen 'Gevoelensmemory'
Werkblad 'Gevoelens (1)'

Gevoelens / les 4 **38**
Inleiding: Kringgesprek
Kern: Je eigen verhaal
Evaluatie: Kangoeroestripverhaal
Werkblad 'Welke gevoelens vind jij belangrijk?'
Werkblad 'Kangoeroestrip'

Gevoelens / les 5 **40**
Inleiding: Kringgesprek
Kern: Gevoel raden
Evaluatie: Werkblad 'Gevoelens (3)'
Werkblad 'Gevoelens (2)'
Werkblad 'Gevoelens (3)'

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 9 6/22/2011 3:12:04 PM

Blij **42**
Inleiding: Woordassociatie
Kern: Blije wolkjes maken
Afronding: Toverdobbelsteen maken
Werkblad 'De zevende hemel'
Werkblad 'Toverdobbelsteen'

Boos **44**
Inleiding: Verhaal 'De hond, de egel en de oude poes'
Kern: Boze gedachten-doosje maken
Evaluatie: Werkbladen 'Weerberichten'
Werkblad 'De hond, de egel en de oude poes' (verhaal)
Werkbladen 'Weerberichten'

Angst / les 1 **46**
Inleiding: Kringgesprek
Kern: Verhaal 'Het konijn dat zijn angst overwon'
Evaluatie: Vragen over het verhaal en kleurplaat
Werkblad 'Het konijn dat zijn angst overwon' (verhaal)
Werkblad 'Wereldbol' (kleurplaat)

Angst / les 2 **48**
Inleiding: Verhaal 'Merel is bang'
Kern: Fantasiebeest angstig/blij
Afronding: Blindemannetje (kringspel)
Boek *Merel is bang*

Eenzaamheid **50**
Inleiding: Werkblad 'Eenzaam'
Kern: Kringgesprek over het werkblad 'Eenzaam' en tekstballon maken
Afronding: Knipoog iemand naar je toe (kringspel)
Werkblad 'Eenzaam'

Verdriet **52**
Inleiding: Verhaal 'Feest' en kringgesprek
Kern: 'Je eigen plekje' tekenen of beschrijven
Evaluatie: Kringgesprek
Afronding: Gedicht 'Huilerig'
Werkblad 'Feest' (verhaal)
Werkblad 'Je eigen plekje'
Werkblad 'Huilerig' (gedicht)

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 10 6/22/2011 3:12:04 PM

Familie / les 1 **54**
Inleiding: Een familieportret maken
Kern: Je eigen gezin kleien
Evaluatie: Kringgesprek
Werkblad 'Spiegel'

Familie / les 2 **56**
Inleiding: Poppenkast spelen
Kern: Familiewapen maken
Evaluatie: Kringgesprek
Werkblad 'Familiewapen'

Familie / les 3 **58**
Inleiding: Hoe ver staan de mensen van je af?
Kern: Kijkdoos maken van je huis
Evaluatie: Kijkdozen bekijken en bespreken
Werkblad 'Hoe ver staan de mensen van je af?'

Familie / les 4 **60**
Inleiding: Woordassociatie
Kern: 'Onbewoond eiland'
Afronding: Familie in verschillende talen
Werkblad 'Onbewoond eiland'

Als je ouders uit elkaar gaan **62**
Inleiding: verhaal 'Kamil, de groene kameleon'
Kern: Kringgesprek, bespreken van het verhaal
Evaluatie: Werkblad 'Mijn wereld'
Boek *Kamil, de groene kameleon*
Werkblad 'Kameleon' (kleurplaat)
Werkblad 'Mijn wereld'

Wonen / les 1 **64**
Inleiding: Kringgesprek
Kern: Je huis tekenen, buitenkant/binnenkant
Evaluatie: Nabespreking

Wonen / les 2 **66**
Inleiding: Kringgesprek
Kern: Je droomhuis verven, er in tekenen en schrijven
Evaluatie: Kringgesprek
Werkblad 'Een huis, een thuis?'

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 11 6/22/2011 3:12:04 PM

Geheimen **68**
Inleiding: Verhaal 'Geheim'
Kern: Geheim verstoppen
Evaluatie: Kringgesprek
Werkblad 'Geheim' (verhaal)

Veiligheid / les 1 **70**
Inleiding: Woordassociatie
Kern: Je eigen plekje
Evaluatie: Een veilig huis? (kringgesprek)
Werkblad 'Je eigen plekje'

Veiligheid / les 2 **72**
Inleiding: Veilige plek creëren
Kern: Collage maken
Evaluatie: Kringgesprek

Vertrouwen **74**
Inleiding: Wie vertrouw jij het toe om je rond te leiden als jij je ogen dicht houdt?
Kern: Verhaal 'Mark en Peter'
Evaluatie: Rebus
Werkblad 'In vertrouwen'
Werkblad 'Rebus'

Als je met iemand wilt praten **76**
Inleiding: Uitleg 'Achterwerk in de kast' en 'Achterwerk brievenrubriek'
Kern: Brief schrijven naar Achterwerk en reacties van de kinderen op de brieven
Evaluatie: Kringgesprek
Afronding: Werkblad 'Als je met iemand wilt praten' (kleurplaat)
Werkblad 'Achterwerk brievenrubriek'
Werkblad 'Informatie over de Kindertelefoon
Werkblad 'Als je met iemand wilt praten' (kleurplaat)

Vriendschap / les 1 **80**
Inleiding: De ideale vriend(in)
Kern: Vriendschapshart
Afronding: Raadspel

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 12 6/22/2011 3:12:04 PM

Vriendschap / les 2 **82**
Inleiding: Vrienden (kringgesprek)
Kern: Vriendschapsringen
Evaluatie: Gedicht maken over vriendschap

Vriendschap / les 3 **84**
Inleiding: Je beste vriend(in) (kringgesprek)
Kern: Werkblad 'Vriendschap is …'
Afronding: Knipoog iemand naar je toe (kringspel)
Werkblad 'Vriendschap is …'

Vriendschap / les 4 **86**
Inleiding: Film Ronja de roversdochter
Kern: Vragenlijst bespreken
Evaluatie: Praten over de film

Samenwerking / les 1 **88**
Inleiding: 'Ik ben …'
Kern: Mascotte maken voor onze groep
Afronding: Levend kwartet
Werkblad 'Levend kwartet'

Samenwerking / les 2 **90**
Inleiding: Hoe 'warm' ben ik?
Kern: Luister je? Verhaal 'Joes en Isa'
Evaluatie: Kringgesprek
Werkblad 'Joes en Isa' (verhaal)

Samenwerking / les 3 **92**
Inleiding: Regen maken (kringspel)
Kern: Samen een verhaal maken
Afronding: Contactspel (kringspel)

Samenwerking / les 4 **94**
Inleiding: Bol wol (kringspel)
Kern: Vingerpoppetjes en beestjes maken en poppenspel spelen
Afronding: Knipoog iemand naar je toe (kringspel)

Samenwerking / les 5 **96**
Inleiding: Woordassociatie
Kern: Samen een dorp maken (collage)
Evaluatie: Bespreken van het werk en hoe het ging

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 13 6/22/2011 3:12:04 PM

Samenwerking / les 6 **98**
Inleiding: Op volgorde van …
Kern: Samen tekenen
Evaluatie: Praten over de tekening en over hoe het ging
Afronding: Ritmes maken met percussie-instrumenten

Samenwerking / les 7 **100**
Inleiding: Luisterspel: 'Naar het strand'
Kern: Slingers maken
Evaluatie: Bespreken van het werk en hoe het ging

Ruzie / les 1 **102**
Inleiding: Gedicht 'Papegaaienpraat'
Kern: Verhaal 'Voor-tegen'
Afronding: Bewegingsspel 'Levend kwartet'
Werkblad 'Papegaaienpraat' (gedicht)
Werkblad 'Voor-tegen' (verhaal)
Werkblad 'Levend kwartet'

Ruzie / les 2 **104**
Inleiding: Verhaal 'Twee eigenwijze geiten'
Kern: Probleem bespreken, oplossingen bedenken en uitspelen
Evaluatie: Kringgesprek over het uitspelen van de situatie
Werkblad 'Twee eigenwijze geiten' (verhaal)

Ja-gevoel, nee-gevoel **106**
Inleiding: Kringgesprek: 'Ja-gevoel, nee-gevoel'
Kern: Ja-gevoel-, nee-gevoel-gezichtjes
Evaluatie: Verhaal 'Het boekje dat NEE zegt'
Werkblad 'Ja-gevoel-, nee-gevoel-gezichtjes'
Werkbladen 'Het boekje dat NEE zegt' (verhaal)

Pesten / les 1 **108**
Inleiding: Praten over pesten, plagen en kwetsen
Kern: Pestquiz
Evaluatie: Manieren om veiligheid te creëren
Werkblad 'Pestquiz'
Werkblad 'Manieren om veiligheid te creëren'

Pesten / les 2 **110**
Inleiding: Binken en bangeriken
Kern: Rollenspel 'Petjes'

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 14 6/22/2011 3:12:04 PM

Evaluatie: Nabespreken van het rollenspel
Werkblad 'Binken en bangeriken'

Pesten / les 3 **112**
Inleiding: Kringgesprek
Kern: Dagboek
Evaluatie: Pestkwartet
Werkblad 'Pestkwartet'

Regels / les 1 **114**
Inleiding: 'Je mag nooit wat' (kringgesprek)
Kern: Verbodsbord maken
Evaluatie: Kringgesprek
Werkblad 'Verbodsbord'

Regels / les 2 **116**
Inleiding: 'Je moet/je mag niet...'
Kern: Toneelspelen 'Geen regels'
Evaluatie: Kringgesprek Goed/slecht geregeld
Werkblad 'Regels'

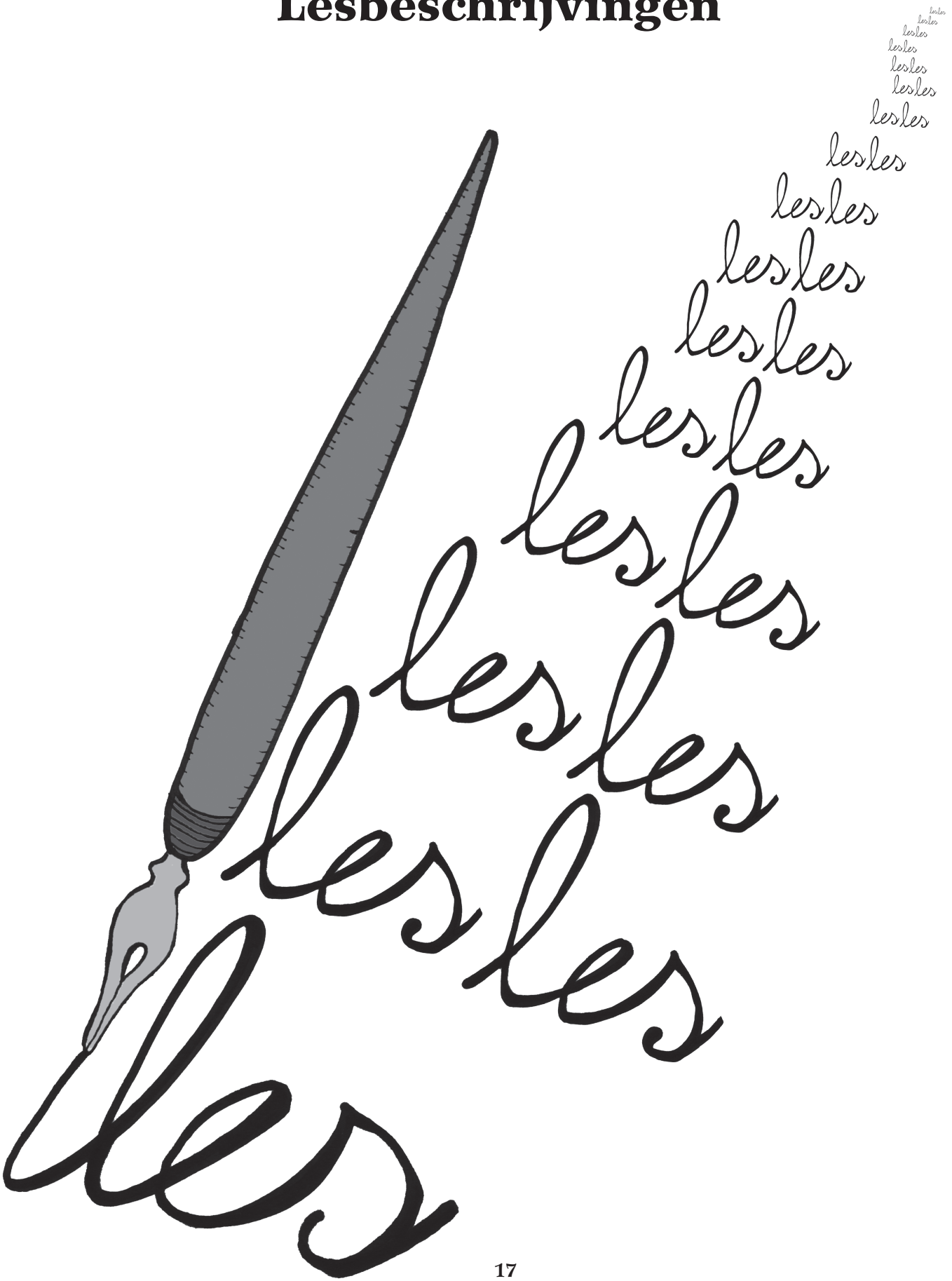
De rechten van het kind **118**
Inleiding: Gedicht 'Ellebogen'
Kern: Puzzelen
Evaluatie: Kringgesprek
Werkblad 'Ellebogen' (gedicht)
Werkblad 'Kinderen hebben rechten (1)'
Werkblad 'Kinderen hebben rechten (2)'

Afscheid / les 1 **120**
Inleiding: Kringgesprek
Kern: Afscheid nemen
Afronding: Codespel 'Ik neem mee …' (kringspel)

Afscheid / les 2 **122**
Inleiding: Gedicht 'Een vriendje'
Kern: Tekenen
Evaluatie: Kringgesprek
Werkblad 'Een vriendje' (gedicht)

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 15 6/22/2011 3:12:04 PM

Lesbeschrijvingen

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 17 6/22/2011 3:12:07 PM

Hk 1

Doel

- Wie ben jij en wat doe je graag/niet graag?
- Alertheid versterken.

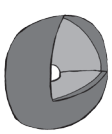
Nodig

- Werkblad ‘Ik-doolhof’
- Werkblad ‘Paspoort’

Inleiding: Ik-doolhof

Vul het werkblad ‘Ik-doolhof’ in en trek de lijnen van ‘ik’ naar de plaatjes. Teken in de lege vakjes iets wat bij jou hoort. Als iedereen klaar is, bespreek je het werk met de kinderen.

Kern: Paspoort maken

Deel het werkblad ‘Paspoort’ uit. De kinderen mogen dit werkblad zelf invullen en tekenen.
Wie ben jij en wat doe je graag/niet graag?

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 18 6/22/2011 3:12:10 PM

Afronding: Ik zit in het gras (kringspel)

Ga met de groep in de kring zitten en zorg dat er één stoeltje over is. Degene die links van dat lege stoeltje zit, gaat op dat stoeltje zitten en zegt: 'Ik zit.' De volgende die nu links van het lege stoeltje zit, gaat er ook op zitten en hij zegt: 'In het gras.' De derde die nu links naast het lege stoeltje zit gaat daar weer op zitten en zegt: 'En naast me zit (bijv.) Pietje.' Hij kiest iemand uit de kring die naast hem komt zitten. Er is nu weer een lege stoel en het spel begint weer van voren af aan. Het is de bedoeling dat er snel gewisseld wordt van stoel. Het kiezen en gekozen worden is het belangrijkste.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 19 6/22/2011 3:12:13 PM

Hk2

Doel

- Positieve eigenschappen leren onderkennen.
- Bewust worden van: 'We zijn allemaal anders'.
- Bewust worden van: 'Jij bent uniek'.
- Alertheid versterken.

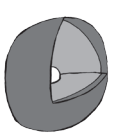
Nodig

- Boek *Kikker is Kikker* van Max Velthuijs.
- Werkbladen 'Gezicht' en 'Ogen, neus, oren, mond'
- Tekengerei, schaar en lijm
- Bol gekleurde wol

Inleiding: verhaal *Kikker is Kikker*

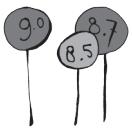
Lees het verhaal *Kikker is Kikker* voor.
Daarna bespreek je het verhaal.

Kern: Gezicht maken

Deel de werkbladen 'Gezicht' en 'Ogen, neus, oren, mond' uit.
Laat de kinderen vervolgens hun eigen gezicht maken. Tekenen, kleuren, knippen en plakken. Hang alle gezichtjes op en bespreek ze.
Conclusie? Wij zijn allemaal anders! Jij bent uniek!

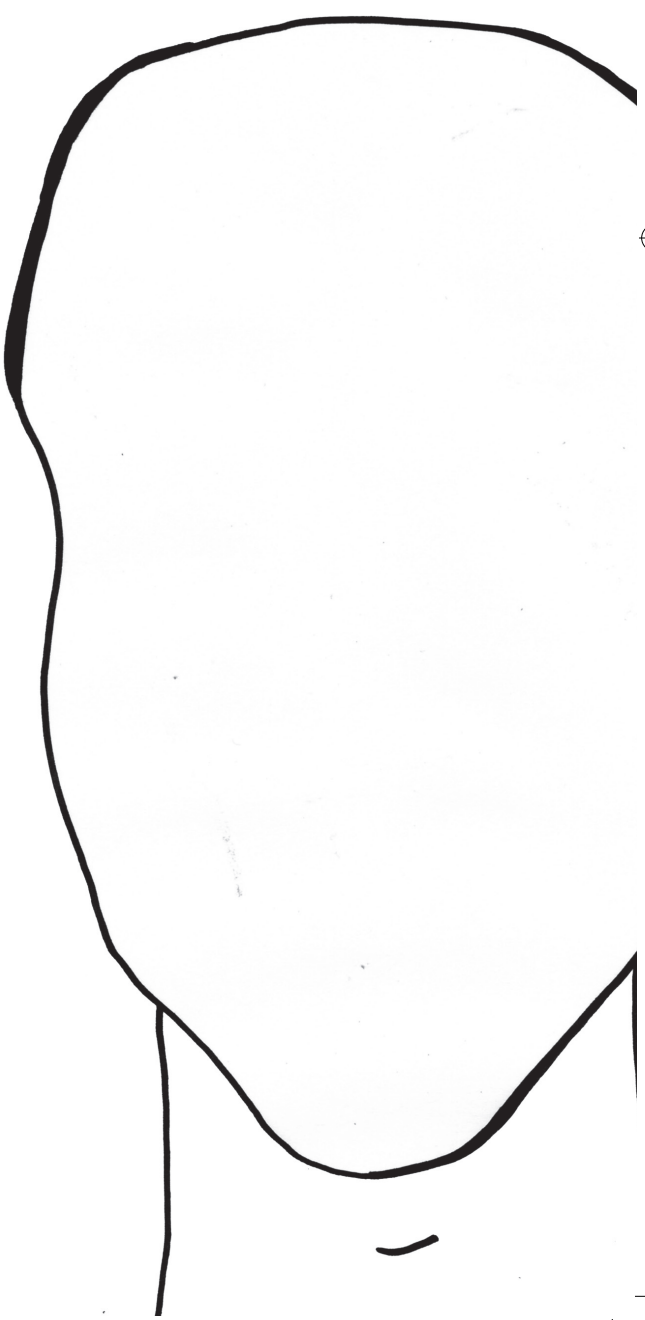
BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 20 6/22/2011 3:12:16 PM

Evaluatie: Bol wol (kringspel)

Ga in de kring zitten. Je hebt een hele mooie, dikke, gekleurde bol wol en je gooit hem naar iemand toe, eerst noem je de naam van het kind, je blijft het begin van het touwtje zelf vasthouden. Als die ander de bol wol gevangen heeft, stel jij een vraag aan hem en hij geeft antwoord. Dan noemt hij de naam van iemand anders die hij een vraag wil stellen. Hij blijft het draadje zelf ook weer vasthouden en gooit de bol wol naar die ander. Daarna stelt hij een vraag enzovoorts. Dit tot alle kinderen met elkaar verbonden zijn door de draden. Vraag: Wat zie je? (Verbinding? Contact? Of iets anders?)

De vragen hierbij kunnen zijn:
- Wat is je lievelingseten, kleur, enz.?
- Wat vind je het leukste boek?
- Waar ben je goed in?

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 21 6/22/2011 3:12:19 PM

Hk3

Doel

- Iets positiefs van jezelf ontdekken en er over durven praten.
- Iets geven aan jezelf, bewust worden van dat je het waard bent!

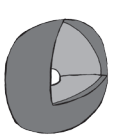
Nodig

- Werkblad ‘Dit ben ik’
- Mooie steentjes (bijv. halfedelstenen)

Inleiding: Iets vertellen over een ding dat je bij je hebt

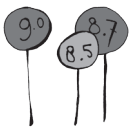
Ga in een kring zitten met de kinderen. Pak iets uit je zak of van je lichaam, zoals een ring. Vertel hier iets over aan de kinderen. Laat zo elk kind iets vertellen over iets van hem.

Kern: Nadenken en schrijven over jezelf

Deel aan de kinderen het werkblad ‘Dit ben ik’ uit. Dit werkblad mogen ze invullen en inkleuren. Als iedereen klaar is mogen de kinderen vertellen wat ze ingevuld of getekend hebben.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 22 6/22/2011 3:12:21 PM

Evaluatie: Een steentje voor jou

Ga in een kring zitten met de kinderen. In het midden leg je mooie steentjes (halfedelstenen). Leg uit wat het voor stenen zijn. De kinderen mogen om de beurt een steentje uitzoeken. Als het kind weer is gaan zitten, mag het kind vertellen waarom hij dit steentje aan zichzelf cadeau doet. Bijvoorbeeld: 'Ik heb vandaag goed geluisterd op school.'
Daarna mogen de kinderen om de beurt een steentje uitzoeken voor iemand anders. Aan wie zou je dit steentje willen geven? En waarom?

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 23 6/22/2011 3:12:27 PM

Les 4

Doel

- Bewust worden van wie ik ben.
- Jezelf durven neerzetten.

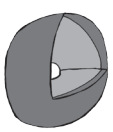
Nodig

- Werkblad ‘De rooie prinses’ (verhaal)
- Werkblad ‘Spiegel’
- Spiegel

Inleiding: Verhaal ‘De rooie prinses’

Lees het verhaal ‘De rooie prinses’ (werkblad) voor. Laat de kinderen vervolgens het verhaal afmaken. Bespreek de verhalen.

Kern: Jezelf tekenen

De kinderen mogen in de spiegel kijken en vertellen wat ze bij zichzelf zien. Vervolgens tekenen ze hun eigen spiegelbeeld op het werkblad ‘Spiegel’.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 24 6/22/2011 3:12:30 PM

Afronding: Codespel ‘De toverspiegel’

Je gaat met de kinderen in de kring zitten en je laat de spiegel zien. Je zegt dat het een toverspiegel is. Dat houdt in dat het beeld van degene die erin gekeken heeft, er nog een poosje in blijft staan. Je zegt dat je dit aan de kinderen wilt laten zien door een van de kinderen even in de spiegel te laten kijken, terwijl een ander kind op de gang staat. Als dit kind weer in de kring komt, kan hij in de spiegel zien wie van de andere kinderen erin gekeken heeft.

Kies uit de kinderen die graag even op de gang willen staan, iemand uit waaraan je de code kunt uitleggen. Dit kind, bijvoorbeeld Maaike, gaat even op de gang staan. Je legt haar daar de code uit en je gaat weer naar de kinderen in de kring.
De code is: Jij gaat op dezelfde manier op je stoeltje zitten in de kring als degene die je in de spiegel hebt laten kijken, in dit geval Jos. Als Jos met zijn benen onder de stoel zit en zijn hand aan zijn gezicht, doe jij dat ook. Als Jos met het ene been over het andere zit en hij heeft de handen over elkaar, heb jij dat ook.
Maaike moet dus eerst kijken naar jou, naar de manier waarop jij zit, en daarna moet ze naar de kinderen in de kring kijken. Degene die op dezelfde manier zit als jij, die heeft in de spiegel gekeken!

Daarna laat je een van de kinderen rustig en goed in de spiegel kijken, bijvoorbeeld Jos. Je laat Maaike weer in de kring komen. Je geeft Maaike heel voorzichtig de spiegel en je zegt dat ze de spiegel goed moet vasthouden en niet mag schudden. Maaike kijkt goed rond in de kring, naar alle kinderen, ze maakt het spannend. Daarna noemt ze de naam van Jos!

Vraag aan Maaike of ze een beetje onopvallend naar jou wil kijken want anders zien de andere kinderen hoe het werkt.

Na Maaike mag iemand anders op de gang en jij vertelt weer eerst de code. Als een van de kinderen door heeft hoe de code werkt, zegt hij niets tegen de andere kinderen maar hij speelt gewoon mee. Als hij wil, mag hij de volgende ronde op de gang, dan kan hij zien of hij de code goed geraden heeft.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 25 6/22/2011 3:12:30 PM

Hk5

Doel

- Nadenken over en bewust worden van wat je prettig/niet prettig vindt.

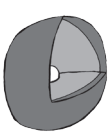
Nodig

- Werkblad ‘Wat ik te gek vind, waar ik van baal’
- Werkblad ‘Fantaseer over jezelf’
- Papier en tekengerei

Inleiding: Wat ik te gek vind, waar ik van baal

Deel het werkblad ‘Wat ik te gek vind, waar ik van baal’ uit. Laat de kinderen dit werkblad invullen. Dit mag door te schrijven of te tekenen. Als iedereen klaar is, mogen de kinderen iets over hun werkblad vertellen.

Kern: Ik zie graag / ik zie niet graag

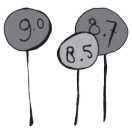
Geef alle kinderen een leeg A4’tje. Laat de kinderen opschrijven wat ze graag zien en wat ze niet graag zien. En laat ze dezelfde zin opschrijven met horen, ruiken en proeven:

- Ik zie graag, ik zie niet graag.
- Ik hoor graag, ik hoor niet graag.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 26 6/22/2011 3:12:33 PM

- Ik ruik graag, ik ruik niet graag.
- Ik proef graag, ik proef niet graag.

Door de antwoorden op te laten schrijven voorkom je dat kinderen elkaar napraten. Daarna bespreken.

Evaluatie: Fantaseer over jezelf

Deel het werkblad ‘Fantaseer over jezelf’ uit en laat de kinderen dit invullen door erop te schrijven of te tekenen. Wat komt er in de kinderen op als ze aan zichzelf denken? Dit mag van alles zijn. Degene die wil, mag iets over zijn werkblad vertellen.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 27 6/22/2011 3:12:34 PM

Hk 6

Doel

- Stilstaan bij hoe iets wat negatief is positief kan worden.
- Stilstaan bij je eigen positieve eigenschappen en die van anderen.

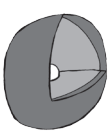
Nodig

- Werkblad ‘De mislukte fee’ (verhaal)
- Button(speldje)

Inleiding: Verhaal ‘De mislukte fee’

Lees het verhaal ‘De mislukte fee’ (werkblad) voor aan de kinderen. Bespreek het verhaal.

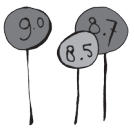

Kern: Buttons maken

Geef de kinderen een:
- Buttonspeldje.
- Button voorkant.
- Button achterkant.

Laat ze vervolgens een button maken met het onderwerp ‘waar ben je goed in’. Als alle buttons klaar zijn mag iedereen iets vertellen over zijn button en de button opspelden.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 28 6/22/2011 3:12:37 PM

Evaluatie: Wat ik zo goed vind van jou (kringspel)

Ga in de kring zitten met de kinderen. Zeg vervolgens van het kind naast je: 'Wat ik zo goed vind van jou is…' Dit kind mag vervolgens iets zeggen over het kind naast hem. Let er wel op dat de kinderen geen nare of vervelende dingen zeggen over elkaar. Stimuleer kinderen die niets kunnen vertellen over een ander kind (laat anderen dan helpen).

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 29 6/22/2011 3:12:40 PM

Hk7

Doel

- Bewust worden van: Jij bent uniek!
- Alertheid versterken.

Nodig

- Werkblad ‘Ik wou vandaag’ (gedicht)
- Werkblad ‘Hoe zie jij jezelf?’
- Tekengerei
- Cd-speler met muziek
- Blinddoek

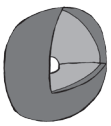

Inleiding: Gedicht ‘Ik wou vandaag’ en werkblad ‘Hoe zie jij jezelf?’

Lees het gedicht ‘Ik wou vandaag’ (werkblad) voor aan de kinderen.
Deel daarna het werkblad ‘Hoe zie jij jezelf?’ uit. Laat de kinderen dit werkblad invullen door dingen op te schrijven of te tekenen die te maken hebben met ‘ik’.

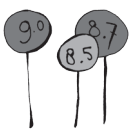

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 30 6/22/2011 3:12:46 PM

Kern: Dansen op muziek

Ga met alle kinderen in een ruime kamer staan. Zet de muziek aan. Als de muziek aanstaat, mogen de kinderen bewegen en dansen. Als de muziek uitgaat, mogen de kinderen niet meer bewegen. Kinderen die dan nog bewegen moeten even aan de kant gaan zitten en mogen even niet meer meedoen.

Evaluatie: Van wie is deze hand? (kringspel)

Ga in de kring zitten met de kinderen. Een kind doet zijn ogen dicht of bedekt de ogen met een blinddoek en steekt een hand naar voren. Een ander kind legt zijn hand in de hand van het kind met de ogen dicht. Tijdens deze activiteit mag er niet gesproken worden, anders hoort het kind van wie de hand is. Door met gesloten ogen aan de hand te voelen moet het kind raden van wie die hand is.
(Alleen tot de elleboog voelen met beide handen. Horloges, armbanden even af anders ben je herkenbaar.)

Belangrijk: Hiervoor moeten de kinderen in de groep met elkaar vertrouwd zijn!

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 31 6/22/2011 3:12:49 PM

Gevoelens 1

Doel

- Uitleg koppeling voelen-gevoelens.
- Gevoelens herkennen.

Nodig

- Papier en tekengerei
- Tien vellen met een emotie (blij, verdrietig, vrolijk, boos, bang, chagrijnig, eenzaam, kwaad, verbaasd, zenuwachtig) erop geschreven
- Een knuffel, een autootje, mesje en plastic mesje

Inleiding: Koppeling voelen-gevoelens

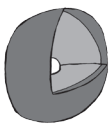
Ga met de kinderen in de kring zitten en geef de voorwerpen door die zacht, hard, scherp, niet scherp, koud of warm zijn. Leg uit aan de kinderen dat we deze voorwerpen kunnen voelen met de huid van onze handen.
Dit voel je met de buitenkant van je lijf. Je voelt dan een zacht knuffeltje, hard autootje, scherp mesje, niet scherp mesje, en bijvoorbeeld het koude raam en een warme arm.

Je kunt ook voelen binnenin je lijf, dat zijn je gevoelens.
Als je lacht dan voel je je blij. Als je huilt dan voel je je verdrietig.
Verdriet en blij voel je van binnen. Welke gevoelens zijn er nog meer?
Het gevoel dat iemand van binnen heeft, kun je soms aan iemand zien.
Je kunt het dan zien aan de uitdrukking op zijn gezicht en soms zie je het aan zijn beweging.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 32 6/22/2011 3:12:52 PM

- Welke beweging past bij blij? Hoe kijkt iemand die blij is?
- Welke beweging past bij verdriet? Hoe kijkt iemand die verdrietig is?

Je kunt laten zien hoe je je voelt, en je kunt soms aan anderen zien hoe ze zich voelen.

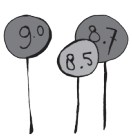

Kern: Gezichtjes tekenen

Vraag eerst aan de kinderen:
- Wie kan laten zien hoe iemand kijkt als hij blij is?
- Wie kan een verdrietig gezicht laten zien?
- Idem: vrolijk, boos, bang.

Daarna mogen de kinderen zelf één van deze gevoelens uitkiezen en een gezicht tekenen met dat gevoel. Hang de tekeningen op.

- Hoe vonden jullie het om dit te tekenen?

Evaluatie: Hoe voel ik mij?

Tien kinderen krijgen een vel papier waarop een gevoel staat. Ze mogen zelf bedenken welke beweging en welk gezicht daarbij past.

Om beurten de beweging laten zien met het gezicht erbij:
Blij - verdrietig - vrolijk - boos - bang - chagrijnig - eenzaam - kwaad - verbaasd - zenuwachtig.

Na elke beweging vraag je aan de andere kinderen welk gevoel het was, dus welk gevoel er op het papier stond.

Na afloop kun je vragen:
Hoe vond je het om dit te spelen?
Wie wil er iets over zeggen?

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 33 6/22/2011 3:12:53 PM

Gevoelens 2

Doel

- Bewust worden van gevoelens.
- Oefenen met vormen van gevoel.

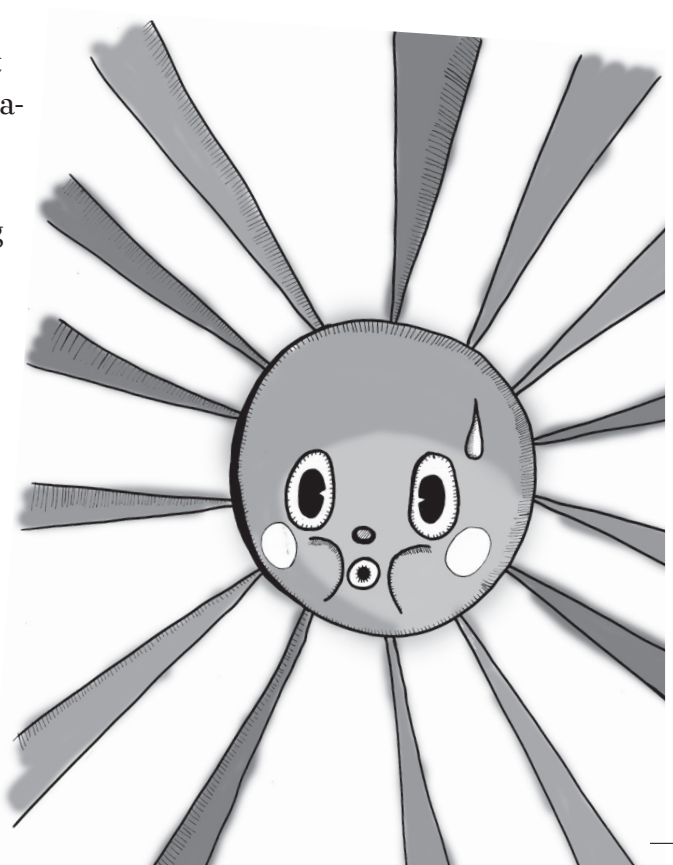
Nodig

- Werkbladen ‘Weerberichten’ (4 stuks)
- Werkblad ‘Button (1)’ (verhaal) en werkblad ‘Button (2)’
- Werkbladen ‘Gezichten’ (5 stuks)

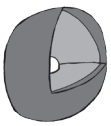

Inleiding: Kringgesprek

Begin met een kringgesprek over gevoelens met de werkbladen ‘Weerberichten’. Laat de werkbladen aan de kinderen zien en vraag de kinderen om de beurt een weerbericht uit te kiezen.
En: Welk weerbericht past bij hoe jij je vandaag voelt?
De kinderen die dat willen mogen daar iets over vertellen.

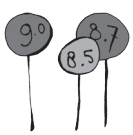
BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 34 6/22/2011 3:13:00 PM

Kern: Verhaal 'Button'

Hang werkblad 'Button (2)' op en de vijf werkbladen 'Gezichten' die gewoon, blij, boos, verdrietig en bang uitdrukken. Lees het verhaal 'Button' (werkblad 'Button (1)') voor. Laat daarna de gezichten inkleuren zoals ook de buttons uit het verhaal zijn ingekleurd; rood = boos, geel = blij, blauw = verdrietig en groen = gewoon. Geef het bange gezicht een paarse kleur.
Maak vervolgens onderscheid tussen de verschillende gevoelens door de vijf gekleurde gezichten weer op te hangen, de vragen te stellen en de kinderen na elke vraag te laten kiezen bij welke kleur gezicht ze willen gaan staan:

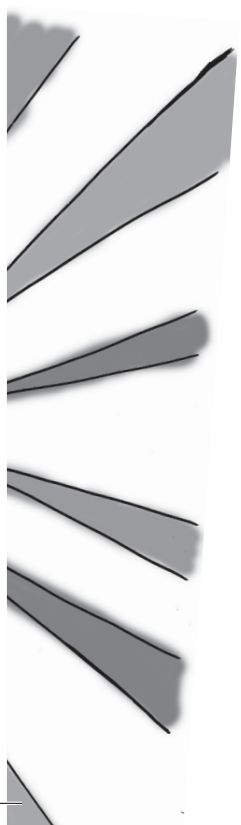
- Hoe voel je je als je een heel leuk verjaardagsfeestje hebt?
- Hoe voel je je als iemand gemeen tegen jou doet?
- Hoe voel je je als iemand heel boos op je wordt?
- Hoe voel je je als je huisdier is doodgegaan?
- Hoe voel je je als je een complimentje krijgt van iemand?

Evaluatie: Uitbeeldoefening

De kinderen mogen allemaal tegelijk door de kamer lopen en de opdrachten uitvoeren, zoals:

- Doe alsof je een bang hondje bent.
- Doe alsof je een boze kat bent.
- Doe alsof je een blij meisje of jongetje bent.
- Doe alsof je een stoere meid/bink bent.
- Doe alsof je een verdrietig kind bent.
- Doe alsof je een vrolijke vrouw/man bent.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 35 6/22/2011 3:13:05 PM

Gevoelens 3

Doel

- Praten, nadenken, schrijven over gevoelens, bewustwording.

Nodig

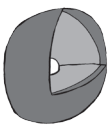
- Werkblad ‘Gevoelensdobbelsteen’
- Karton, lijm en schaar
- Werkblad ‘Gevoelensmemory’
- Werkblad ‘Gevoelens (1)’

Inleiding: Gevoelensdobbelsteen

Knip de dobbelsteen met gezichtjes uit van werkblad ‘Gevoelensdobbelsteen’. Plak hem op karton en maak er een kubus van.
Bij dit spel ga je met de kinderen op de grond in een kring zitten. Je doet zelf ook mee. Om de beurt wordt er met de Gevoelensdobbelsteen over de grond gegooid en het kind dat heeft gegooid, mag iets vertellen over het gezichtje dat boven ligt.

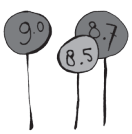
BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 36 6/22/2011 3:13:07 PM

Kern: Memory met gevoelenskaartjes

Kopieer het werkblad 'Gevoelensmemory'. Plak beide bladen op karton voor extra stevigheid. Knip de memorykaartjes uit en laat de kinderen ze eventueel inkleuren. Schud ze door elkaar en leg ze naast elkaar ondersteboven op tafel. Elk kind mag twee kaartjes omdraaien. Als de kaartjes dezelfde afbeelding hebben, mag het kind de kaartjes houden. Wie de meeste kaartjes heeft, heeft gewonnen.

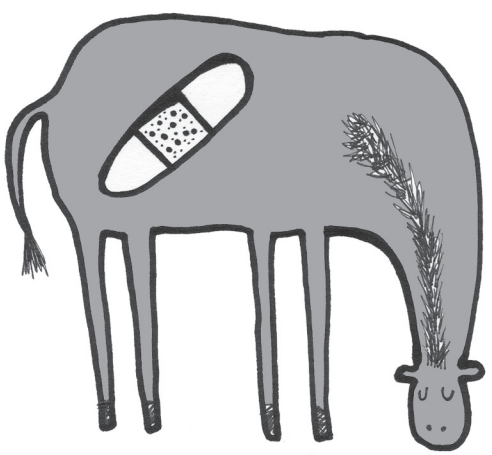
Tijdens dit spel kan er ook gesproken worden over de gevoelens op de kaartjes.

Evaluatie: Werkblad 'Gevoelens (1)'

Deel het werkblad 'Gevoelens (1)' (met 19 vragen) uit en laat de kinderen het invullen.

Als ik lekker aan het spelen ben, voel ik me … enz.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 37 6/22/2011 3:13:09 PM

Gevoelens 4

Doel

- Bewust worden van gevoelens en erover praten.

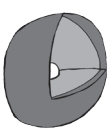
Nodig

- Werkblad ‘Welke gevoelens vind jij belangrijk?’
- Werkblad ‘Kangoeroestrip’
- Vijf A4-tjes per kind

Inleiding: Kringgesprek

Open met een kringgesprek over gevoelens. Laat vervolgens het werkblad ‘Welke gevoelens vind jij belangrijk?’ zien, en deel de werkbladen uit. De kinderen kunnen dit werkblad invullen en inkleuren. Als dit klaar is, mogen de kinderen kort iets vertellen over hun werkblad.

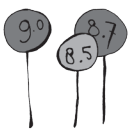

Kern: Je eigen verhaal

Geef de kinderen vijf A4’tjes. Ze mogen het papier vouwen en er een boekje van maken.
Daarna mogen ze in dit boekje hun eigen verhaal maken.
Opdracht: Wat wil je graag vertellen over jezelf? Je mag erover schrijven en tekenen. Het mag over het verleden gaan of over nu, maar over de toekomst schrijven en tekenen mag ook.

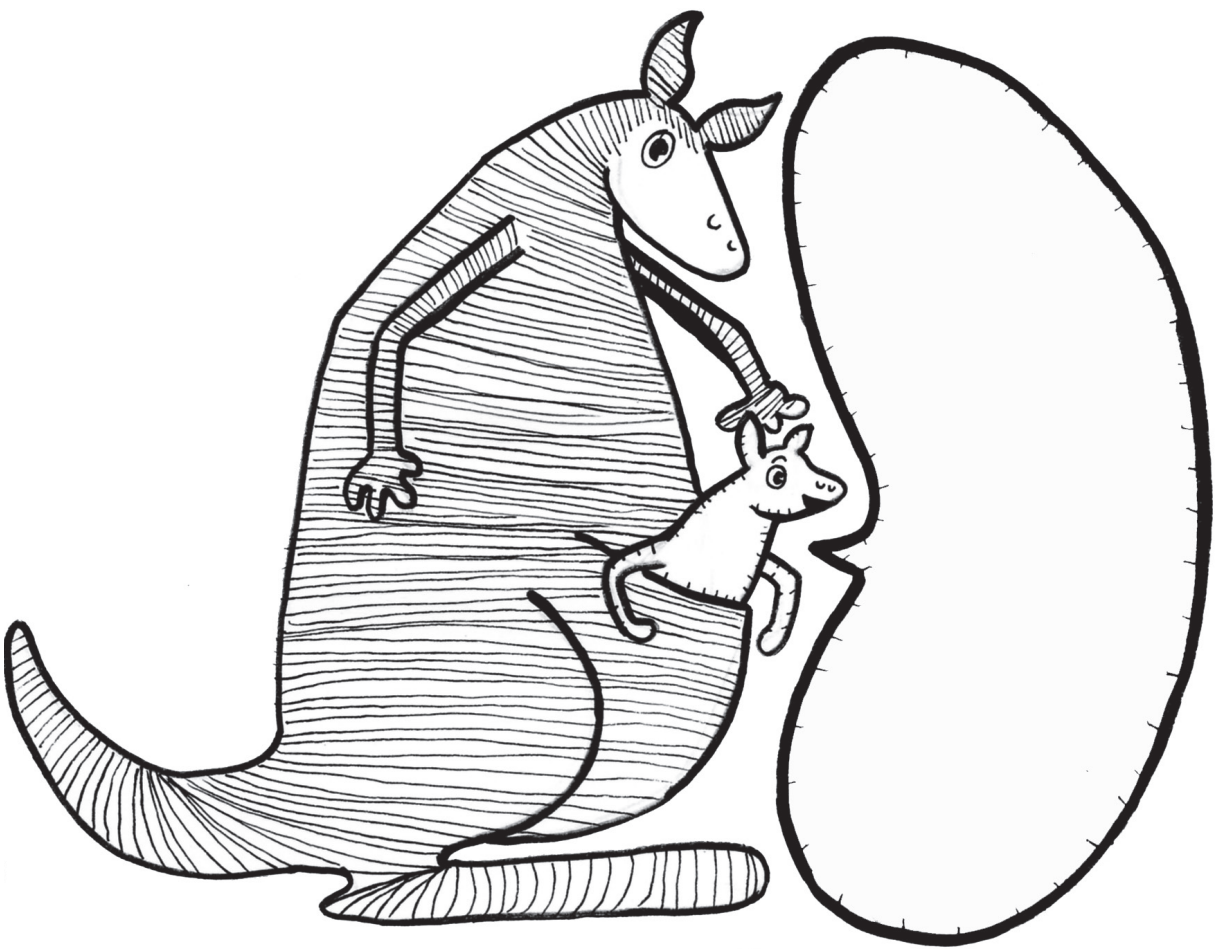
BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 38 6/22/2011 3:13:12 PM

Als de boekjes klaar zijn kun je de kinderen die dat willen, laten vertellen over hun verhaal.
Probeer af en toe gevoelens te benoemen.

Evaluatie: Kangoeroestripverhaal

Deel vervolgens de 'Kangoeroestrip' (werkblad) uit en bespreek samen wat je ziet. Laat hierna de kinderen de strip invullen door in de praatballonnen te schrijven. Ook mogen de kinderen hun werkblad inkleuren. Hierna wordt dit werkblad besproken.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 39 6/22/2011 3:13:14 PM

Gevoelens 5

Doel

- Praten, nadenken, schrijven over gevoelens, bewustwording.

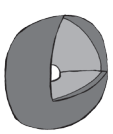
Nodig

- Kaartjes met gevoelens
- Werkblad ‘Gevoelens (2)’
- Werkblad ‘Gevoelens (3)’

Inleiding: Kringgesprek

Voer een kringgesprek aan de hand van het werkblad ‘Gevoelens (2)’ (cirkel met zes kinderen).

Kern: Gevoel raden

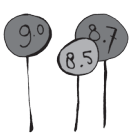
Ga met de kinderen in een kring zitten. Je geeft elk kind een kaartje waarop een gevoel staat. Het kind dat de beurt heeft, mag het gevoel omschrijven of iets over het gevoel vertellen, maar hij mag het woord dat op het kaartje staat niet noemen. De andere kinderen mogen het gevoel raden.

Op de kaartjes staan:
- chagrijnig
- akelig

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 40 6/22/2011 3:13:17 PM

- eenzaam
- vrolijk
- moedig
- driftig
- bang
- verlegen
- blij
- boos
- woedend
- tevreden
- trots
- veilig
- verbaasd
- verliefd
- kwaad
- moe
- jaloers
- zenuwachtig
- nukkig
- verdrietig

Evaluatie: Werkblad 'Gevoelens (3)'

Geef de kinderen het werkblad 'Gevoelens (3)' (met 10 vragen).

- Ik voel mij chagrijnig als …
- Ik voel mij verdrietig als …
- Ik voel mij eenzaam als …
- Ik voel mij akelig als …
- Ik voel mij veilig als …
- Ik voel mij boos als …
- Ik voel mij bang als …
- Ik voel mij vrolijk als …
- Ik voel mij blij als …
- Ik voel mij zenuwachtig als …

Geef de kinderen die dat willen de mogelijkheid iets over hun werk te vertellen. En neem de tijd voor het nagesprek.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 41 6/22/2011 3:13:23 PM

Blij

Doel

- Stilstaan bij mooie momenten.

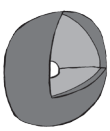
Nodig

- Werkblad ‘De zevende hemel’
- Werkblad ‘Toverdobbelsteen’

Inleiding: Woordassociatie

Voer een gesprek over blij zijn en gelukkig zijn met behulp van woordassociatie.
Zet het woord ‘blij’ in het midden van een groot vel papier. Laat de kinderen er bijschrijven waar ze aan denken bij het zien van dit woord. Daarna bespreken.

Kern: Blije wolkjes maken

Deel het werkblad ‘De zevende hemel’ uit. De kinderen kunnen op dit werkblad momenten opschrijven of tekenen van toen ze zich blij voelden:
- Het eerste wolkje is voor een beetje blij-moment: de ‘eerste hemel’.
- Het tweede wolkje is voor een nog iets blijer-moment: de ‘tweede hemel’.
- Zo verder tot en met het zesde wolkje, de ‘zesde hemel’.
- Daarna komt het zevende wolkje, de grootste wolk. Deze is voor een moment van toen het kind echt heel erg blij was: in de ‘zevende hemel’.

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 42 6/22/2011 3:13:25 PM

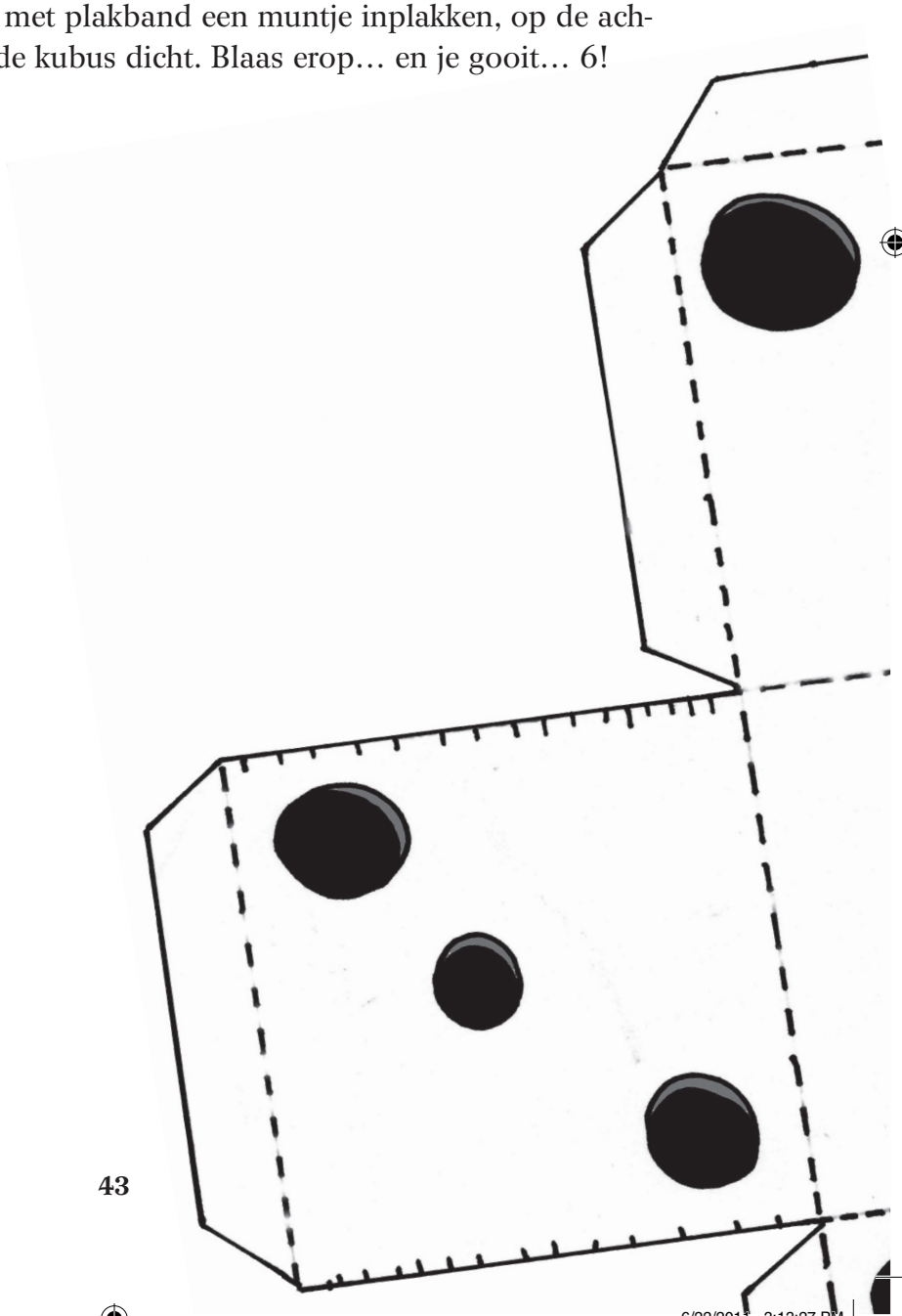
De kinderen mogen ook alleen het eerste en het zevende wolkje invullen.
Daarna kun je praten over het verschil tussen het eerste en het zevende wolkje.

Opdracht: Zou je ook wolkjes kunnen maken van momenten van toen je je juist niet blij voelde? Maak het eerste en het zevende wolkje.
Degene die wil mag er iets over vertellen.

Afronding: Toverdobbelsteen maken

Deel het werkblad 'Toverdobbelsteen' uit aan de kinderen.
Ze gaan een dobbelsteen maken waarmee je altijd 6 gooit! De kinderen mogen hem eerst kleuren, daarna uitknippen. Vouw de dobbelsteen langs de vouwlijnen. Daarna kun je er met plakband een muntje inplakken, op de achterkant van de één. Plak dan de kubus dicht. Blaas erop… en je gooit… 6!

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 43 6/22/2011 3:13:27 PM

Boos

Doel

- Kinderen laten ontdekken wat het beste effect heeft in een angstige situatie: bang ineenduiken of stevig rechtop gaan staan en iemand recht aankijken.
- Kinderen laten ontdekken dat je best sterk kunt zijn, ook als je denkt dat je dat niet bent.
- De negatieve gevoelens inperken en hoe ga je ermee om?

Nodig

- Werkblad 'De hond, de egel en de oude poes' (verhaal)
- Klei
- Papier
- Werkbladen 'Weerberichten'

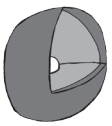

Inleiding: Verhaal 'De hond, de egel en de oude poes'

Vertel het verhaal 'De hond, de egel en de oude poes' (werkblad). Na het verhaal kun je de kinderen vragen om boos te doen (hoe doe jij boos?), en om de poes na te doen.

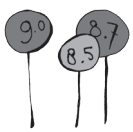

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 44 6/22/2011 3:13:31 PM

Kern: Boze gedachten-doosje maken

De kinderen gaan kleien.
Na het verhaal gaan de kinderen een boze gedachten-doosje maken van klei. Laat de kinderen op een stukje papier de boze gedachten schrijven of tekenen. Doe daarna het papier in het kleidoosje en plak dit dicht. Door de boze gevoelens op deze manier op te bergen, mogen ze er zijn.

Evaluatie: Werkbladen ‘Weerberichten’

Laat de kinderen de werkbladen ‘Weerberichten’ zien en laat ze om de beurt een weerbericht uitkiezen bij de vraag: Hoe voel je je nu?

(N.B. De werkbladen ‘Weerberichten’ zijn eerder gebruikt in Gevoelens / les 2.)

BW opmaak DEF gecorrigeerd.indd 45 6/22/2011 3:13:33 PM